

Vergaderjaar 2004–2005

27 433

Interdepartementaal Beleidsonderzoek: Medefinancieringsprogramma

Nr. 27

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR ONTWIKKELINGSSAMENWER- KING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 november 2004

Hierbij doe ik u de jaarverslagen 2003 toekomen van de medefinancieringsorganisaties (MFO's), het Vakbondsmedefinancieringsprogramma (VMP), de NCDO, PSO en VNG-International¹. De financiering die deze organisaties gezamenlijk uit de begroting voor Ontwikkelingssamenwerking ontvingen in 2003 bedroeg circa € 471 miljoen.

Dit keer heb ik extra aandacht besteed aan de resultaatgerichtheid van de jaarverslagen, vanuit DRAM (de koppeling tussen Doelen Resultaten, Activiteiten en Middelen) en SMART (de Specificiteit, Meetbaarheid, Acceptatie, Resultaatgerichtheid en Tijdsgebondenheid van resultaten). In het algemeen kan ik zeggen dat de jaarverslagen in vergelijking tot voorgaande jaren gewonnen hebben aan overzichtelijkheid en resultaatgerichtheid.

A. MFP

De kwaliteit van de jaarverslagen over 2003 van de medefinancieringsorganisaties – Cordaid, Hivos, ICCO, Novib, Plan en Terre des Hommes – vertoont een duidelijke positieve ontwikkeling in vergelijking tot voorgaande jaren. Dit levert, tezamen met een nieuw stramien voor de jaarplannen van de MFO's dat zal worden meegenomen bij de opstelling van de jaarplannen over 2005, een goed vertrekpunt op voor een meer inhoudelijke dialoog met de MFO's over zaken als complementariteit, partnerschap en kwaliteitsversterking.

Op 12 oktober jl. heb ik met de gezamenlijke MFO's, mede naar aanleiding van de jaarverslagen, van gedachten gewisseld over bovengenoemde en andere voor de OS-sector relevante items. In dit gesprek bleek dat er reeds een belangrijke slag is gemaakt in de richting van kwaliteitsversterking en resultaatgericht werken en verantwoorden. De jaarverslagen van de MFO's geven over het algemeen goed aan waar de organisaties in 2003 mee bezig geweest zijn en welke resultaten zijn geboekt. De MFO's hebben een begin gemaakt met een sterkere concentratie op landen en thema's, hetgeen de effectiviteit en efficiëntie van de inzet ten

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

goede zal komen. Tegelijkertijd is niet geschuwd nieuwe wegen in te slaan. Nieuwe en ogenschijnlijk ongebruikelijke samenwerkingsverbanden worden aangegaan. Actuele thema's als microfinanciering kregen meer profiel.

Ook sprak ik met de MFO's over mijn wens dat in de toekomst de rapportage met betrekking tot de MDG's niet beperkt blijft tot de Nederlandse bilaterale OS-inspanning. Tevens heb ik met de MFO's stilgestaan bij het belang van goede informatieverstrekking aan uw parlement op basis van gerichte en transparante resultaten en aan de Nederlandse samenleving in het algemeen. We constateerden dat een nadere invulling van complementariteit een logische volgende stap in de implementatie van kwaliteitsverbetering van de Nederlandse OS-inspanning zou kunnen zijn. Goede afstemming en samenwerking, met name in partnerlanden, kan ertoe leiden dat de Nederlandse OS-inzet efficiënter geschiedt.

Cordaid

Cordaid is bezig met een proces van concentratie. Cordaid heeft als enige van de MFO's stedelijke leefbaarheid op de agenda staan. Daarmee onderscheidt ze zich van andere MFO's en zet de organisatie een niet-modieus, maar in het kader van armoedebestrijding wel belangrijk thema op de agenda. Daarnaast richt Cordaid zich met een aantal innovatieve projecten op het vraagstuk hoe nu precies de allerarmsten en meest gemarginaliseerde groepen te bereiken. Een ander innovatietraject dat in 2003 stevig ingezet werd, betreft het stimuleren van lokale fondsenwerving van partnerorganisaties in het Zuiden. Daarmee probeert Cordaid tegen te gaan dat Zuidelijke NGO's afhankelijk worden van de geldkraan uit het Noorden en geen draagvlak hebben in het Zuiden.

Het jaarverslag zelf is redelijk beknopt en bestaat uit een opsomming van de belangrijkste resultaten. Deze zijn op zich helder verwoord en gegroepeerd, maar de beknoptheid maakte het moeilijk om te achterhalen of alle beoogde resultaten behaald waren en om een inhoudelijk dialoog aan te gaan. Ik heb de organisatie dan ook op een aantal punten om aanvullende informatie verzocht. Deze informatie heeft het beeld van de behaalde resultaten wel verduidelijkt. Met het nieuwe stramien jaarverslagen verwacht ik dat het jaarverslag Cordaid volgend jaar een hoger DRAM/SMART gehalte zal bereiken.

Hivos

Hivos wil middelen vrij maken voor gerichte investeringen in microfinancierings-organisaties die zich voorbereiden op volwaardige deelname in de financiële sector. Dit past in de nieuwe aanpak van ondersteuning van partnerorganisaties op het terrein van duurzame economische ontwikkeling, waar aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen deel van uitmaakt. In 2003 is Hivos begonnen met de afbouw van relaties met partnerorganisaties die niet meer in het nieuwe beleid pasten, zoals relaties met partnerorganisaties die zich richtten op milieu-educatie.

In 2003 heeft Hivos haar hoofddoelstellingen geoperationaliseerd naar te behalen resultaten. Gekoppeld aan de geoperationaliseerde doelstellingen is een nieuwe projectenadministratie opgezet. Daaraan wordt dit jaar ook een waarderingssysteem toegevoegd waarmee bepaald zal worden in hoeverre partnerorganisaties hun geplande output gerealiseerd hebben. Dat betekent dat in 2004 een resultaatgericht systeem van planning en monitoring gereed zal zijn.

Het jaarverslag van Hivos is helder en geeft een goed beeld van de behaalde resultaten op verschillende niveau's. Hivos maakt verschil tussen resultaten op Hivos-niveau (financiële input), en resultaten op

partnerniveau. Soms geeft het verslag ook inzicht in de impact op doelgroepniveau, al is dat vaak moeilijk te kwantificeren. Hivos schreef overigens evenals Terre des Hommes een afzonderlijk jaarverslag voor het ministerie naast het gebruikelijke publieksjaarverslag.

ICCO

ICCO profileerde zich het afgelopen jaar in het bijzonder op het thema Duurzame en Rechtvaardige Economische Ontwikkeling (DREO). Binnen dat thema streeft ze er naar om op het eerste gezicht ongebruikelijke partnerschappen aan te gaan met bedrijven. Immers, armoedevermindering moet toch uiteindelijk ook komen van succesvolle inspanningen van de armen zelf op economisch terrein. In het licht daarvan pleit ICCO ervoor om ontwikkelingsgeld in sommige gevallen als durfkapitaal te beschouwen voor innoverende interventies die bijdragen aan rechtvaardigere verhoudingen. Alhoewel het belang van verantwoording buiten kijf staat, plaatst ICCO kanttekeningen bij de bureaucratie die daarmee gepaard lijkt te gaan. Het jaarverslag van ICCO geeft een helder beeld van de behaalde resultaten.

Novib

Novib introduceerde in 2003 een nieuw instrument voor de beoordeling van partnerrelaties, de Toolbox geheten. Met dit instrument wordt een kansen- en risicoanalyse gemaakt van de partnerorganisatie. Dit maakt dat het beleidsoverleg met de partnerorganisaties – en de communicatie in het algemeen – transparanter verloopt en dat strategische positionering meer aan de orde komt. Net als andere MFO's zit Novib in een concentratieproces: het aantal landen waarmee de MFO een uitgebreid programma heeft, wordt teruggebracht van ruim zestig in 2002 naar 18 in 2006.

Het jaarverslag van Novib over 2003 gaat het meest in de richting van wat ik in de toekomst van de jaarverslagen van de MFO's verwacht. Het geeft een helder beeld van de verschillende contexten en regio's waarin Novib opereert, van de manier waarop zij beleid op verschillende thema's in de praktijk vormgeeft en van de (strategische) keuzes die zij daarbij maakt. Daarbij geeft Novib haar resultaten realistisch weer. Ik waardeer verder de heldere indeling van het jaarverslag, de terugkoppeling naar doelen uit het jaarplan plus het feit dat Novib inzicht geeft in de belangrijkste leerervaringen.

Plan Nederland (Plan NI)

Het jaarverslag van Plan Nederland geeft niet alleen een helder inzicht in de uitvoering van het werkplan 2003, maar ook in het strategisch veranderingsproces op de langere termijn dat Plan NI doormaakt. Het schetst een beeld van een lerende organisatie. Vastgesteld kan worden dat de toetreding tot het MFP niet alleen de nodige spanningen en fricties met zich mee heeft gebracht, maar ook dat de nieuwe uitdagingen door de organisatie terdege zijn benut.

In vergelijking met 2002 laat het verslag een duidelijke verbetering op het gebied van de DRAM en SMART systematiek zien en met betrekking tot de ontwikkeling van het M&E-systeem kan worden geconcludeerd dat Plan NI dit goed heeft opgepakt.

Karakteristiek voor Plan NI is de Child Centred Community Development (CCCD) benadering, waarin de rechten van het kind als uitgangspunt gelden voor de ontwikkeling van de gemeenschap waarin het kind leeft. In 2003 heeft Plan NI zich onder meer geprofileerd op een verdere beleidsmatige ontwikkeling van thema's zoals kindparticipatie, bescherming van kinderen en het versterken van «civil society».

De kindgerichte benadering heeft ook consequenties voor de wijze waarop de eigen organisatie functioneert. Zo is naar nieuwe methoden gezocht om het draagvlak voor OS (en specifiek kinderrechten) in Nederland te vergroten. VMBO leerlingen worden b.v. bereikt via het Rap for Rights Programma. Ook worden Nederlandse jongeren bij het beleid en de activiteiten van Plan betrokken middels een Youth Board.

Terre des Hommes

In 2003 is ook Terre des Hommes gestart met voorbereidingen ISO-certificering. De kernactiviteiten zijn met ingang van juni 2004 gecertificeerd. Terre des Hommes is bezig samen met haar partnerorganisaties doelstellingen per sector en per thema te formuleren. Voorts is in 2003 een nieuw projectplannings-systeem (*Object Oriented Project Planning; OOPP*) ingevoerd in de organisatie. Dit stelt de organisatie nog beter in staat voorstellen op kwaliteit te beoordelen. Dat is van belang omdat Terre des Hommes voornamelijk *bottom-up* te werk gaat, d.w.z. dat ze werkt met aangeleverde voorstellen. Door dit *bottom-up* planningsproces zal de organisatie in staat zijn om te voldoen aan het nieuwe stramien jaarplan/jaarverslag.

Stramien jaarplan/jaarverslag

Het afgelopen jaar heb ik geconstateerd dat het gebruikte stramien jaarplan / jaarverslag onvoldoende aanwijzingen geeft omtrent de wijze waarop de verslaglegging moet worden vormgegeven. Ook bij de MFO's bleek onduidelijkheid te bestaan. Daarom heb ik, in overleg met de MFO's, drie aanvullingen toegevoegd op het stramien. Het gaat hierbij om zaken die voor enige MFO's al gangbare praktijk zijn. Concreet komt het neer op de invoer van een matrix-opzet, het weergeven van resultaten per niveau en het combineren van kwalitatieve en kwantitatieve informatie. Het stramien zal bij de opzet van de jaarplannen voor 2004 zoveel mogelijk worden gebruikt door de zes MFO's.

Stappenplannen

Zoals u weet hebben de MFO's vorig jaar, naar aanleiding van het Eindrapport van de Stuurgroep Evaluatie Medefinancieringsorganisaties, stappenplannen geformuleerd – uitgezonderd Terre des Hommes, dat toen nog niet participeerde in het MFP (kamerstuk nr. 27 433 nr. 17). De uitvoering hiervan ligt, blijkend uit de jaarverslagen, op schema. Vrijwel alle MFO's zijn bezig hun partnerbeleid aan te passen of hebben dat gedaan; de trajecten van concentratie en specialisatie zijn vrijwel op schema en bij sommige MFO's al bijna afgerond. Ook hebben de organisaties, ieder op eigen wijze, trajecten ingezet om het lerend vermogen te vergroten.

B. Andere organisaties

NCDO

In 2003 heeft de NCDO zich wederom gepositioneerd als een zeer actieve organisatie, die breed vertegenwoordigd is en een scala aan activiteiten onderneemt. Interessant zijn de vernieuwende projecten als de Derde Kamer en de Dag en Nacht van de VN. Het jaarverslag geeft een breed, soms vrij gedetailleerd overzicht, interessant voor de vele *stakeholders* (waaronder het ministerie) en een algemeen publiek. Maar juist die breedte vormt ook een knelpunt. Het verslag heeft een beschrijvend karakter, doordat vooral op activiteitsniveau wordt gerapporteerd. Het toepassen van de DRAM- en SMART-methodiek kan dit ondervangen, hetgeen de NCDO overigens ook zelf onderkent.

Voor het komende Jaarplan zal de DRAM SMART methodiek dan ook het uitgangspunt vormen.

Vakbondsmedefinancieringsprogramma (CNV en FNV)

CNV-Internationaal is ondanks de economische teruggang in staat geweest om het thema internationale collegialiteit op de agenda van de sociale partners in Nederland te houden. CNV Internationaal wijt dit onder andere aan het feit dat door het PME traject dat zij heeft ingezet, de communicatie met de partners is geïntensiveerd en verbeterd. CNV Internationaal kan hierdoor haar werk beter uitleggen aan de bondsbestuurders, die weer gemakkelijker het verband kunnen leggen tussen het nationale en het internationale werk van de vakcentrale. In de huidige context van globalisering vormt dit één van de belangrijkste uitdagingen voor de internationale vakbeweging.

CNV-Internationaal heeft haar traject om planning, monitoring en evaluatie bij partnerorganisaties te verbeteren, voortgezet. Daarin heeft CNV-Internationaal onder meer een stramien ontwikkeld voor de jaar-rapportage, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen interne resultaten (resultaten op het gebied van de versterking van partnerorganisaties) en externe resultaten (resultaten op het terrein van arbeidsverbeteringen). Partners hebben aangegeven goed met de nieuwe methode te kunnen werken.

In Midden-Amerika is in 2003 op verzoek van een aantal partnerorganisaties speciale aandacht besteed aan het thema sociale dialoog door kennisoverdracht en deskundigheidsbevordering.

Globalisering vormde in 2003 de rode draad door veel activiteiten van **FNV-Mondiaal**. Zo zijn bewustwordingsactiviteiten uitgevoerd onder Nederlandse werknemers om duidelijk te maken wat globalisering betekent voor collega's in ontwikkelingslanden. Daarnaast is een onderzoek gestart naar de effecten van globalisering op arbeidsverhoudingen en het sociale beleid in Nederland. Ook zijn de arbeidsomstandigheden bij Nederlandse ondernemingen in ontwikkelingslanden onderzocht. De conclusies van die onderzoeken zijn met het management van de betreffende bedrijven besproken. De activiteiten van FNV-Mondiaal met betrekking tot Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen zijn in 2003 geëvalueerd; de conclusies waren dat het beleid van FNV-Mondiaal relevant, doelmatig en doeltreffend is. Aan de aanbevelingen van het onderzoek wordt momenteel opvolging gegeven. Ook de genderactiviteiten van FNV-Mondiaal zijn positief geëvalueerd.

PSO

In 2003 heeft PSO een start gemaakt met de uitvoering van haar bedrijfsplan dat is gebaseerd op een geheel nieuwe strategie. De belangrijkste interne veranderingen die nodig waren om PSO om te vormen tot een brancheorganisatie op het gebied van capaciteitsopbouw, zoals beoogd in het bedrijfsplan, zijn in 2003 uitgevoerd. Het kenniscentrum is in werking getreden en er is een nieuwe M&E systematiek ontworpen. In haar nieuwe functie wil PSO stimuleren dat leden financieringsaanvragen inbedden in lopende programma's voor capaciteitsopbouw. In 2003 is het aantal programmatische uitzendingen dat door PSO wordt gefinancierd toegenomen ten opzichte van het aantal «stand alone» uitzendingen. Ook is het ledental van PSO uitgebreid.

VNG-international

De Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) heeft een evaluatie uitgevoerd waarvan de resultaten binnenkort beschikbaar komen. Op basis van eigen bevindingen en de voorlopige conclusies van het IOB – rapport heeft de VNG in 2003 een nieuw programma ontwikkeld voor de versterking van lokaal bestuur, LOGO South geheten (*Local Government International Capacity Building Programme*). Het doel daarvan is het versterken van de capaciteit van de ambtelijke organisatie en het politieke bestuur van de betrokken lokale besturen in de doellanden van het programma. Dit betekent dat de dubbele doelstelling van het programma Gemeentelijke Samenwerking in Ontwikkelingslanden (GSO) is losgelaten. In het nieuwe programma krijgen zuid-zuid uitwisselingen en de inzet van lokale deskundigen een centralere rol. Per 2004 is LOGO South van start gegaan.

De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking,
A. M. A. van Ardenne-van der Hoeven